

PROLAKTINOM

Vad är ett prolaktinom?

Prolaktinom är en godartad tumör i hypofysen som producerar hormonet prolaktin. Detta leder till för hög nivå av prolaktin i blodet. Prolaktinom är den vanligaste typen av hypofystumör. Storleken på den prolaktinproducerande tumören är kopplad till prolaktinnivåerna, med andra ord ju större tumör desto högre prolaktin. Hormonet prolaktin är nödvändigt för bröstkörtelutveckling vid graviditet samt för mjölkproduktion vid amning.

Vem drabbas?

Majoriteten av prolaktinomen är små (<1 cm) vid diagnos och drabbar framförallt kvinnor mellan 20-50 år. Hos män är det vanligare att tumörerna är större när de upptäcks. Det finns inga säkra siffror på hur många som har prolaktinom i Sverige men i studier från andra länder uppskattas det att det bland 100 000 människor finns 10-50 patienter med prolaktinom.

Vilka symptom får man av prolaktinom?

Symtomen av prolaktinom orsakas av de förhöjda nivåerna av prolaktin i blodet eller av att tumören i sig kan trycka på omgivande strukturer och ge synfältpåverkan och huvudvärk. De vanligaste symtomen hos kvinnor är menstruations-rubbning och oförmåga att bli gravid. Män drabbas av nedsatt potens och sexuell lust. Hos båda könen kan mjölkproduktion från bröstet uppkomma (galaktorré) liksom psykiska symptom såsom koncentrationssvårigheter, oro och nedsatt minne.

Hur diagnostiseras sjukdomen?

Vid misstanke om prolaktinom mäts prolaktinnivåerna i blodet. Vid förhöjt prolaktin kontrolleras vanligen kompletterande blodprover och det ställs frågor om mediciner och andra specifika tillstånd som kan påverka provresultatet. Vid kvarstående förhöjt prolaktinvärde utan annan förklaring görs en röntgenundersökning av hypofysen vanligen med en magnetkamera (MRT). Vid stora tumörer görs en kontroll av syn och synfält.

Hur behandlas prolaktinom?

Prolaktinom behandlas i första hand med läkemedel, oavsett tumörstorlek. Detta till skillnad från andra hormonproducerande hypofystumörer som vanligen opereras. Målet med behandlingen är att normalisera prolaktinnivåerna, återställa ev. synpåverkan samt krympa tumören. De mediciner som används för att behandla prolaktinom tillhör gruppen dopaminagonister och hämmar prolaktinfrisättningen samt leder till en krympning av tumören som i bästa fall helt kan försvinna. Exempel på sådana mediciner är Pravidel, Dostinex och Norprolac.

Om tumören är mycket stor blir vanligen läkemedelsbehandlingen livslång. Har man däremot en liten tumör som svarar bra på behandling kan utsättning av medicinen övervägas i samråd med behandlande läkare.

Operation av prolaktinom kan bli aktuell om medicinsk behandling inte kan tolereras p.g.a. biverkningar alternativt om tumören inte svarar på medicinsk behandling. Strålning är ytterligare ett behandlingsalternativ.

Kan jag bli gravid om jag har ett prolaktinom?

Förhöjda prolaktinnivåer är en viktig orsak till att det kan vara svårt eller omöjligt att bli gravid och prolaktinnivåerna bör kontrolleras vid nedsatt fertilitet. Om tumören är liten och prolaktinvärdet har normaliserats med hjälp av tablettbehandling är det som regel inga problem med att bli gravid.

Tablettbehandlingen bör avbrytas när graviditet konstaterats. Inga särskilda kontroller behöver göras under graviditeten förutsatt att du mår bra. Vid nytillkommen huvudvärk eller synpåverkan bör du ta kontakt med behandlande doktor. Efter avslutad amning kontrolleras prolaktinvärdet och behandlingen återupptas vid behov.

Vid stora tumörer är det mycket viktigt att planera graviditeten i samråd med behandlande läkare då det finns risk för tumörtillväxt under graviditet. Vanligen vill man i dessa fall att prolaktin-nivån i blodet skall vara normal i minst ett år innan graviditet. Beroende på tumörstorlek sker uppföljningen på ett individualiserat sätt bl.a. med regelbundna ögonkontroller.

Prognos vid prolaktinom

Prognosen vid behandling är mycket god. Majoriteten av patienterna blir symtomfria och får återställd fertilitet.